

2002. OKTÓBER 4. Az öregség, a test e lehetetlen állapota, miután hosszú időn át hozzászoktunk a fiatalsághoz, majd a férfikorhoz, mely változás eléggé szervesen megy végbe ahhoz, hogy valójában észre se vegyük. Az öregség tünetei azután egyszerre jelentkeznek, úgyszólván egyik percről a másikra konstatálsz, hogy csak hajlottan tudsz járni, hogy fáj a térded, nem tudsz aludni, koncentrációs képességed korlátozott, erekciód elégtelen; az egész nem nagyon lehet megérteni, különösen azért nem, mert elfogadhatatlan, és mégis uralkodik rajtad; az állapotoddá vált, miközben úgy érzed, elsiették a dolgot, hiszen, ami az életre való készségedet illeti, járna tán még néhány esztendő; de hát épp erről van szó: megvonatnak az esztendők, úgy szól az ítélet, hogy elég volt belőled, s legjobb, ha nem próbálsz fellebbezni, csak herdálsz a maradék időt, és mit is kezdenél idegenné vált testeddel, megvalósíthatatlan vágyaiddal?

2002. OKTÓBER 12. Valahogyan interpretálni a Nobel-díjat. Azt hiszem, a Svéd Akadémia döntése nagy bátorságról tanúskodik. Azért kaptad, mert... az indoklás lényegtelen. Egy művelt, kifogástalan képességű, magányos, hazátlan és védtelen író kapta, aki semmiféle „hivatalos” támogatásban nem részesült, nincs lobbyja, nem tud angolul, és igen sötéten látja a világot. De látja. Az Akadémia törekeny értékek mellett szavazott, és megdöbbenő az egyöntetű szeretet, amellyel döntését fogadták. – Én magam még nem fogtam fel semmit sem. Két napja interjúkat adok csak; úgy viselkedem, mintha mindig ezt tettem volna. De valahogy távol-, s kívül állok az egészen, igazi „*valaki más*”-élmény. Nagy fáradtság. M. vigasztaló jelenléte. Többet, legnagyobb meglepetésemre, nem mondhatok.

2002. OKTÓBER 26. Ma hajnalban meghalt Unseld. Egy bizonyos értelemben vigasztalhatatlan vagyok. Pontosan nem tudom, miért. Mert igaz, hogy szerettem őt, igaz, hogy minden más lenne, a díj is, ha ő még – s ereje teljes pompájában, akár egy uralkodó-herceg – jelen lehetne; valami mást is sajnállok benne, valami többet, egy nagy generáció utol-

só nagy alakjának letűntét sajnálom, az Alapító, a nagy férfiú letűntét. – Ullát felhívtam, azt mondja, Siegfried velem beszélt utoljára; csak töredékes szavakat mormolt, azt mondta: „Ich komme” – gondolom, Stockholmot értette ezen –, különben csak nehéz lélegzetvétélet hallottam, s arra gondoltam, ez a mostani betegsége biztosan elviszi. Így lett.

Különbem köröttem a Nobel-díj tébolya fortyog. Mélységes fáradtság, mondhatnám, kívül-belül. Magdi nehéz helytállása. A beszédet két hét múlva kell szállítanom, jó húsz-huszonnégy oldal. Sokan boldogok, díjazásomban valamiféle remény felcsillanását látják. A magyar náci – akik közt számos zsidó akad – gyaláznak. Két hivatalos zsidó, egy Reich-Ranicki nevű lengyel-német, meg az Ausztriában lebzselő volt sztálinista Lendvai Pál kijelentette, hogy a Nobel-díjat nem nekem kellett volna megkapnom. – De több szót az egészre nem érdemes vesztegetni. Hiányzik a regényírás, hogy szinte belebetegszem.

2002. OKTÓBER 27. Vasárnap. Magdi reggel elutazott. Izgatott délelőtt; képtelen voltam rá, hogy tisztességes választ fogalmazzak bizonyos szemé-

lyes hangú gratulációkra. Megszereztem a vasárnapra Frankfurtot, a szép nekrológokkal (Unselde). Még én sem mondtam akkora marhaságot, a rossz némettudásommal. Néhány gyors jegyzet a stockholmi beszédhez. Tegnap este felhívtam Ligetit, rögtön elkedvetlenedett, mert – ahogy ő mondja – „kokettül” beszéltem a díjról. De hát Auschwitz és a Nobel-díj között elég nehéz összefüggést teremteni. Végül is nem arra szerződünk, hogy hat évtizeddel később irodalmi Nobel-díjat kapok. Abszurditás, ami egyedül iróniával hidalható át. Ez nem jelenti, hogy nem örülök – habár, azt hiszem, még nem fogtam fel, mi történt velem. M. ugyanezt mondja. Az első őszi nap, öt órákor már csaknem teljesen sötét van. A Wallotstrasséban ülök, dolgozószobám, amelyet lombok vesznek körül, olyan, akár egy akvárium mélye. Az ég üvegfényű, felszisszennek a fák, heves szél közeledik. Se levél, se telefon, tíz napja az első nyugodt délután.

2002. NOVEMBER 13. Éjfél. Ezeket a sorokat Berlinben írom. Veni, creator spiritus! Istentelen a dekkreatív élet. Ezt akartam? Valójában ezt, de nem így. Ezért írtál? Nem, dehogyis. Örülsz? Alapjában véve

igen, de fenntartásokkal. Hát akkor mi a baj? Az, hogy nem írok; tartalmatlan az életem, idegenként élem meg önmagammat.

2002. NOVEMBER 17. Az életemet kísérő groteszk. Amint a diadalmas kürtszó közepette felhangzik a basszustuba rőfögése – valami szellentő hang, valaki alvilági nótát fúj a fődallamba, miközben fúvástól dagadó ábrázattal felbukkan a banda, s bohócruhában, piros-zöld kockás harisnyában egy félfordulattal csatlakozik a tarka menethez. – Gyerekkori barátok. Az élvezetük, hogy belepiszkíthatnak a számukra tiltott területen fekvő gyümölcsösbe. Gyorsan letolják a nadrágjukat, könnyítenek magukon, s aztán elszaladnak. Az örök groteszk, Bosch képei. Érdekes; de jobban megvisel a kelleténél.

2002. DECEMBER 3. Soha életemben nem tapasztaltam még annyi aljasságot, mint amióta kihirdették a Nobel-díjamat. Mintha a díj éppen arra való lenne, hogy rányissa az ablakot az aljasság feneketlen mélységeire. A náci zsidózása; a zsidók zsidózása; a gonosz féreg, amely a múltból előmászik, és

hullaméreggel fecskendezte tele a levegőt. A masinéria; ez a masinéria a felőrlésemre jött létre; sajtó és közszereplés formájában erőim végső határáig hajszol. Mindenki csavar egyet a gépezeten, amely lassan megfojt, összenyom, fölemészt.

2002. DECEMBER 15. Berlin. Az este érkeztünk Stockholmból. Megtörtént. Elmondtam a beszédet, megkaptam a díjat. Most éjszaka van, három óra tizenöt. Máris távoli álomnak tűnik az egész. Alig várom a sűrke hétköznapiok visszatértét.